

Резюмета на рецензираните публикации на български и английски език

1. Петкова, Дияна. *Религиозност, идентичност и постмодерност*, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2024, приложение файл 1 в 16.*JointNumberedPublications.rar*

Монографията изследва религиозността като социалнопсихичен и комуникационен феномен и цели да проучи основните трансформации на идентичността в епохата на постмодерността. Посочват се различните подходи към религиозността в социалните науки, както и основните методологически проблеми при нейното изследване. Измежду функциите на религиозността се очертават няколко основни групи: психологически, социални, културни, образователно-етични, управленски или властови. Изследват се универсалните наративи и архетипните образи, които присъстват във всички култури, религии и времена. Въз основа на проучванията може да се заключи, че идеите и наративите, свързани с живота след смъртта, Страшния съд, възмездието и наказанието, предопределението и прераждането/ възкресението са архаични, архетипни и универсални. Те се превръщат в основно ядро на всички класически религиозни доктрини. Така могат да се очертаят две основни нива на културата – първото, основното и дълбокото ниво се изгражда от универсалните мотиви, ритуали и вярвания. Второто ниво, което го надгражда, се изразява в специфични социалнопсихични нагласи и символи, които се комуникират в конкретния културен регион или време. Така, ако на универсалното ниво може да се говори за една човешка цивилизация и религиозна култура, то на второто ниво, на равнището на локалните и местните култури съществуват множество религиозни идентичности и изрази.

В епохата на постмодернизма религията не само се възражда, но според редица изследователи се осъществява и процес на десекуларизация. Така всъщност се оказва, че религиозността неизбежно се инкорпорира в самата концепция за постмодерност. Парадоксално, заедно с отричането на модерността, се осъществява и архаизация, консервация, фундаментализация на вярващите, като по този начин се реставрират предмодерни светогледи. Този факт обаче е валиден не само за определени географски региони или единствено за мюсюлманските страни. Мащабните социологически проучвания в света демонстрират, че е налице надигане на религиозността в глобален мащаб. В съвременния свят се развиват силни процеси на десекуларизация. Често като причина за този феномен се посочва „икономическата хипотеза“, или „хипотезата на бедността“. Въз основа на резултатите, получени от WVS и от EVS тази хипотеза обаче се оказва само отчасти валидна и монографията извежда друга основна хипотеза, която обвързва религиозното чувство със силата на колективизма в различни региони на света.

Дискурсът на идентичността е сложен феномен, в който се преплитат множество фактори – конкретен комуникационен контекст и събития, ценности и нагласи в общността, колективна самооценка, културна памет и отношение към миналото. Последните три елемента – колективната самооценка, културната памет и отношението към миналото, представляват социалнопсихичен конструкт както за отделната общност, така и за всяка конкретна епоха. Монографията раглежда различни подходи към

идентичността в социалните науки – есенциален, конструктивистки, характерологичен, дискурсивен и очертава техните предимства, но и някои ограничения. Макар и да съществува една феноменална или фундаментална социална реалност, каквато е културата, нацията или религиозната общност, емпиричните изследвания демонстрират наличието на множество различни социални реалности от гледната точка на всяка общност и дори от гледната точка на всеки индивид. По такъв начин се достига и до предложението, че по отношение на идентичностните наративи не е толкова важна осъзнатостта или дори истинността на посланието, а в духа на Юрген Хабермас по-важен е общественият консенсус, или съгласието на комуникаторите с определено познание, оценка или мнение, които се отнасят до общността.

Компонентите на религиозната идентичност могат да бъдат обобщени в четири основни категории: философско-идеологическа доктрина, ритуални действия, нравствено-етичен кодекс и пространствено-времеви измерения. Кризите на идентичността и преформулирането на религиозността се разглеждат както на индивидуално, така и на общностно ниво. Акцентът е поставен върху мултикултурализма и толерантността в постмодерния свят, като се дискутират достойнствата и предизвикателствата, свързани с концепцията за толерантността.

Монографията заема критична позиция по отношение на масово използвания метод в социалните науки и в интеркултурната комуникация в частност, при който по примера на Хофстеде една и съща анкетна карта се създава за допитване в различни култури, а след това резултатите се съпоставят в общи таблици и графики. Това се оказва невъзможно не само поради факта, че в България, Еквадор и Индия са интервюирани различен брой респонденти по различно време, но и поради обстоятелството, че въпроси, които за българите и еквадорците са смислени, се оказват неразбираеми за индийците, и обратно. От отговорите на респондентите се вижда, че това, което обединява българите, е почитта към традициите, фолклора и културното наследство. Националните и особено религиозните празници се превръщат във важна част от българския семеен и колективен бит. В Еквадор емпиричните изследвания потвърждават хипотезата, че дори и днес силната връзка с природата е от изключително значение за еквадорците. Противно на предварителната хипотеза обаче повечето индийски респонденти не демонстрират силна религиозност. Така при сравнението между българските и индийските данни се вижда, че голяма част от информантите в България и Индия не споделят традиционните религиозни убеждения, докато в Еквадор 92% от респондентите твърдят, че вярват силно в Бог и се придържат към традиционните убеждения, застъпвани в християнската религия.

Въз основа на сравнителния анализ на получените данни в България, Еквадор и Индия могат да се очертаят три основни модела на религиозност. Първият е традиционният модел, при който хората се придържат към традиционните ценности и вярвания (особено силно изявен в Еквадор). Вторият модел е този на съпротивата и е представен в Индия. Религиозните чувства и концепции при него са подчертани като борба и противопоставяне на други доминиращи религиозни идеологии. По този начин религиозността функционира като инструмент за индивидуално и колективно самоутвърждаване. И третият модел, българският, е на отворената култура, който е представен от личности, възприемащи религията най-вече като набор от културни или

етични принципи. В този модел най-лесно се интегрират нови или различни концепции и идеи.

Другият четвърти модел на религиозност е представен от японската култура. Той се изразява в пълен синтез на принципно различни религиозни представи и вярвания, които се осъзнават повече като културен, отколкото като религиозен продукт. Това обаче не означава, че японците са „нерелигиозни“ и „недуховни“, както често се твърди в научната литература. Собствените теренни и етнографски проучвания в Япония потвърждават, че религиозната идентичност и вярвания са имплицитни, скрити и понякога дори неосъзнати ментални конструкции. Необходимо е да се зададат много и най-разнообразни въпроси на информантите, за да се достигне до тези заключения. В този смисъл японските перцепции за религиозност и духовност са много по-различни от западните представи. Чувството за универсалност и единство, което е дълбоко заложено в шинтоизма и в будизма подтиква хората да приемат различни вярвания и ритуали и да хомогенизират религиозните практики, вместо да ги оразличават. Спецификата на японската религиозност е свързана не само с конкретните японски вярвания и разбирания, но и с начина, по който те се изразяват. Така тишината и мълчанието играят огромна роля в японската култура не само като израз на религиозни чувства, но и като специален инструмент за постигане на свръхестествени преживявания.

По такъв начин постмодерният свят представлява разнообразие от религиозни чувства и привързаности. Съпоставителните изследвания между България, Еквадор, Индия и Япония очертават принципно различни модели на перцепция на висшата трансцендентална реалност и на комуникирането ѝ в социалното и културното пространство. Такива са традиционният, съпротивителният, отвореният и синтезният модел на религиозност и духовност. Всичко това означава, че глобалният свят не е хомогенизиран, унифициран или универсализиран. В него се развиват хетерогенни процеси, които предполагат не само мултиплицирането на религиозните и културните съзнания, но и трансформация на самите структури на религиозността.

Ключови думи: религиозност, идентичност, България, Еквадор, Индия, Япония, културен модел, интеркултурна комуникация

Petkova, Diana. *Religiousness, Identity and Postmodernity*, University Publishing house „St. Kliment Ohridski”, 2024, file 1 in 16. *JointNumberedPublications.rar*

The book studies religiousness as a social psychological and communication phenomenon and aims at exploring the main transformations of identity in postmodern epoch. Different approaches to religiousness in the social sciences have been outlined, as well as the main methodological problems in its research. Among the functions of religiosity, several main groups have been outlined: psychological, social, cultural, educational-ethical, and power functions. Universal narratives and archetypal images that are present in all cultures, religions and times have been explored. Based on the studies, it can be concluded that the ideas and narratives related to life after death, Last Judgment, retribution and punishment, predestination and rebirth/resurrection are archaic, archetypal and universal. They have become the main core of all classical religious doctrines. Thus, two main levels of culture can be outlined - the first,

the basic and deep level is built on universal motives, rituals and beliefs. The second level that upgrades the first is expressed in specific social psychological attitudes and symbols that are communicated in the specific cultural region or time. Thus, if at the universal level it can be spoken about one human civilization and religious culture, on the second level, on the level of local cultures, many religious identities and expressions exist.

In the era of postmodernism religion has not only revived, but, according to many researchers, there is an intensive process of desecularization. Thus, it turns out that religiosity is inevitably incorporated into the very concept of postmodernity. Paradoxically, together with the denial of modernity, archaization, conservatism, and fundamentalization of believers takes place, and premodern worldviews are being restored. However, this fact is not only valid for certain geographical regions or for the Muslim countries. Large-scale sociological surveys in the world demonstrate that there is a rise in religiosity on a global scale. There is a strong process of desecularization that develops in the contemporary world. The "economic hypothesis" or "poverty hypothesis" has often been cited as the cause of this phenomenon. Based on the results obtained from the WVS and from the EVS, however, this hypothesis turns out to be only partially valid, and the monograph proposes another main hypothesis that links religious sentiment to the strength of collectivism in different regions of the world.

The discourse of identity is a complex phenomenon in which many factors intertwine - specific communication context and events, values and attitudes in the community, collective self-evaluation, cultural memory and attitude to the past. The last three elements – collective self-esteem, cultural memory and attitude to the past – represent a social psychological construct for both the individual community and each specific time frame. The monograph looks at different approaches to identity in the social sciences – essentialist, constructivist, characterological, discursive and outlines their advantages, but also some limitations. Although there is one phenomenal or fundamental social reality such as culture, nation, or religious community, empirical research demonstrates the existence of many different social realities from the perspective of each community and even from the perspective of each individual. In such a way, in relation to identity narratives, a proposal is made that the awareness or even the truthfulness of the message is not so important, and in the spirit of Jürgen Habermas, what is important is the public consensus, or the agreement of communicators about a certain knowledge, assessment or opinion related to the community.

The components of religious identity can be summarized in four main categories: philosophical-ideological doctrine, ritualistic actions, moral-ethical code and spatio-temporal dimensions. Identity crises and reformulations of religiosity are also studied at both individual and community levels. The emphasis is placed on multiculturalism and tolerance in the postmodern world, and the book discusses the merits and the challenges related to the concept of tolerance.

The monograph takes a critical position to the widely used method in the social sciences and in intercultural communication in particular, where, following the example of Hofstede, the same questionnaire is created for polling in different cultures, and then the results are compared in common tables and graphs. This turns out to be impossible not only due to the fact that different numbers of respondents were interviewed in Bulgaria, Ecuador and India at different times, but also due to the fact that questions that make sense to Bulgarians and Ecuadorians turn out to be incomprehensible to Indians, and vice versa. From the answers of the respondents,

it can be seen that what unites Bulgarians is the respect for traditions, folklore and cultural heritage. National and especially religious holidays become an important part of Bulgarian family and collective life. In Ecuador the empirical research confirms the hypothesis that, even today, the strong connection with nature is extremely important for the Ecuadorians. However, contrary to the preliminary hypothesis, most Indian respondents do not demonstrate strong religiosity. Thus, when comparing the Bulgarian and Indian data, it can be seen that many informants in Bulgaria and India do not share the traditional religious beliefs, while in Ecuador 92% of the respondents claim that they strongly believe in God and adhere to the traditional beliefs that are part of the Christian religion.

Based on the comparative analysis of the data obtained in Bulgaria, Ecuador and India, three main models of religiosity can be outlined. The first one is the traditional model, where people adhere to traditional values and beliefs (particularly prominent in Ecuador). The second model is that of resistance and it is represented in India. Religious feelings and concepts are emphasized in it as a struggle and opposition to other dominant religious ideologies. In such a way, religiosity functions as a tool for individual and collective self-affirmation. And the third model is that of the open culture, which is represented by individuals who perceive religion primarily as a set of cultural or ethical principles. New or different concepts and ideas are most easily integrated into this model.

The other fourth model of religiosity is represented by the Japanese culture. It is expressed in a complete synthesis of fundamentally different religious ideas and beliefs considered to be more a cultural than a religious product. However, this does not mean that the Japanese are "irreligious" and "unspiritual", as it has often been claimed in the scientific literature. The own field studies and ethnographical interviews confirm that religious identity and beliefs are implicit, hidden, and sometimes even unconscious mental constructs. It is necessary to ask many and a wide variety of questions to the informants in order to arrive at these conclusions. In this sense, the Japanese perceptions of religiosity and spirituality are very different from the Western notions. The sense of universality and unity that is deeply rooted in both Shintoism and Buddhism prompts people to accept different beliefs and rituals and to homogenize religious practices rather than to differentiate them. The specificity of Japanese religiosity is related not only to specific Japanese beliefs and understandings, but also to the way in which they are expressed. Thus silence and quietness play a significant role in Japanese culture not only as an expression of religious feelings, but also as a special tool for achieving supernatural experiences.

In such a way, the postmodern world represents a variety of religious sentiments and attachments. The comparative studies in Bulgaria, Ecuador, India and Japan outline fundamentally different models of perception of the higher transcendental reality and of its communication in the social and cultural space. Such are the traditional, the resistance, the open, and the synthesis models of religiosity and spirituality. All this means that the global world is not homogenized, unified or universalized. Heterogeneous processes develop, which implies not only the multiplication of religious and cultural consciousness, but also the transformation of the very structures of religiousness.

Key words: religiousness, identity, Bulgaria, Ecuador, India, Japan, cultural model, intercultural communication

2. Петкова Д. Слухи и теории заговора в българских социальных медиа в период пандемии COVID-19 / Д. Петкова // Научный диалог. — 2024. — Т. 13. — № 1. — С. 177—203. — DOI: 10.24224/2227-1295-2024-13-1-177-203.

Petkova, D. (2024). Rumors and Conspiracy Theories in Bulgarian Social Media During COVID-19 Pandemic. *Nauchnyi dialog*, 13 (1): 177-203. DOI: 10.24224/2227-1295-2024-13-1-177- 203. (In Russ.)

Реферирана и индексирана публикация в Web of Science и Scopus, файл 2 в *16.JointNumberedPublications.rar*

Това изследване разглежда социалнопсихологическия феномен на слуховете по време на глобалната пандемия от Ковид 19 през 2020-2022 г., като се фокусира върху социалните медии в България. Анализирани са постове в затворена онлайн група (254 участници) с тематичен профил, свързан с традиционните лекарства. Анализът на съдържанието разкри най-разпространените вярвания относно пандемията от COVID-19, като например „10% от ваксинираните лица ще умрат в рамките на 5 години“ и „пандемията има за цел да унищожи малкия бизнес“, наред с други твърдения. Смята се, че слуховете и теориите на конспирацията процъфтяват по време на социална криза и несигурност. Освен това се подчертава, че индивидите често са склонни да се придържат към фалшиви вярвания, дори когато им се представят доказателства, които им противоречат. Проучването заключава, че четири фактора играят важна роля в поддържането на погрешни схващания: (1) необходимостта от намаляване на стреса, (2) ниско ниво на образование, (3) културна памет и травматични минали преживявания, които оформят настоящите преценки, и (4) феноменът на менталните схеми, което прави по-трудно за хората да променят установените си вярвания и мнения. Тези четири фактора допринасят за съпротивата на индивидите да възприемат нова информация, която противоречи на познатите им ментални схеми. Чрез предоставяне на точна информация и улесняване на открити дискусии относно съществуващите погрешни схващания комуникационните специалисти могат да помогнат в противодействието на теориите на конспирацията, които подкопават усилията на правителствата и обществените институции.

Ключови думи: интернет комуникация; слухове; теории на конспирацията; погрешни схващания; пандемия; социална медия; фалшиви новини.

This study examines the social psychological phenomenon of rumors during the global pandemic of 2020-2022, focusing on the case of Bulgaria. Messages from a closed online group (254 participants) with a thematic profile related to traditional remedies were analyzed. Content analysis revealed the most prevalent beliefs about the COVID-19 pandemic, such as “10% of vaccinated individuals will die within 5 years” and “the pandemic is aimed at destroying small businesses,” among others. It is argued that rumors and conspiracy theories thrive during times of social crisis and uncertainty. Moreover, it is highlighted that individuals often tend to hold onto false beliefs even when presented with evidence that contradicts them. The study concludes that four factors play a significant role in maintaining misconceptions: (1) the need to reduce stress, (2) low levels of education, (3) cultural memory and traumatic past experiences that shape present judgments, and (4) the phenomenon of mental schemas, making it harder for individuals to change their established beliefs and opinions. These four factors contribute to people’s resistance to accepting new information that contradicts their familiar mental schemas.

By providing accurate information and facilitating open discussions about existing misconceptions, communication specialists can help counter conspiracy theories that undermine the efforts of governments and public institutions.

Ключови думи: интернет комуникация; слухове; конспиративни теории; заблуждения; пандемия; социални медии; фалшиви новини.

Key words: internet communication; rumors; conspiracy theories; misconceptions; pandemic; social media; fake news.

3. Petkova, Diana. Freedom of Speech and Democratic Values in the Digital Epoch: a Critical Perspective on the Post-totalitarian Media Culture, In: Jilles Rouet and Thierry Comes (eds.) Participatory and Digital Democracy at the Local Level. European Discourses and Practices, Springer International Publishing, 2023, ISBN: 2198-7297, <https://doi.org/10.1007/978-3-031-20943-7>, p. 85-97 (реферирана и индексирана публикация в Scopus и Web of Science), файл 3 в 16.*JointNumberedPublications.rar*

Тази публикация анализира доклада на Репортери без граници (RSF) и Световния индекс за свобода на пресата във връзка с културните ценности в различните общества. Нейното основно твърдение е, че политическите и социалните процеси в дадена страна са предопределени от културните ценности, дълбоко вкоренени в колективното съзнание. Изследването показва, че има особена взаимовръзка между културните ценности и свободата на словото. Силно индивидуализираните общества са поставени на върха на класацията в Световния индекс за свобода на печата, докато по-колективистичните култури заемат по-ниски позиции. Освен това статията твърди, че класацията на Репортери без граници може да показва текущата ситуация в пресата, но не трябва да се прилага към други медии и форми на слово като дигиталните медии или социалните протести. България е пример за страна, в която пресата се влияе от политически и бизнес интереси. Едновременно с това, ако има натиск върху традиционните медии, практически липсва регулация в дигиталните, където по време на пандемията от COVID-19 масово се разпространяват фалшиви новини, слухове и теории на конспирацията. Този факт доказва, че свободата на словото е резултат от съществуващите културни ценности и че трябва да се постигне баланс между индивидуалните свободи и права, от една страна, и медийната регулация и медийното образование, от друга.

Ключови думи: свобода на словото, демократични ценности, традиционни медии, дигитални медии, пост-тоталитаризъм

This publication analyzes the report of the Reporters without Borders (RSF) and the World Press Freedom Index in relation to the cultural values in different societies. Its main statement is that the political and social processes in a given country are predetermined by the cultural values deeply rooted in the collective consciousness. The research demonstrates that there is a special interrelation between cultural values and freedom of speech. Highly individualized societies are placed on the top of the ranking in the World Press Freedom Index, while more collectivistic cultures take lower places. Also, the paper claims that the ranking of the Reporters without Borders may show the current situation in the press but it should not be applied to other media and forms of speech, such as the digital media or the social protests. Bulgaria is an example of a country where the press is influenced by political and business interests. Simultaneously, if there is a pressure exercised on the traditional media, there is

practically no regulation in the digital ones, where during the pandemic of COVID-19 fake news, rumors and conspiracy theories have been widely spread. This fact proves that the freedom of speech is a result of the existing cultural values and that a balance should be achieved between the individual freedoms and rights, on the one hand, and the media regulation and media education, on the other.

Keywords. Freedom of Speech – Democratic Values – Traditional Media – Digital Media – Post-Totalitarianism

4. Petkova, Diana. Populism and Conspiracy Theories: Rethinking Rumor Theories in the Eastern European Context, In: Carrilho, Kleber, Horsmanheimo, Laura and Linnamäk, Katinka (eds.) Reflections on Emotions, Populism and Polarization. NEPP Working Paper Series, 2024, Vol. 3, Issue 1, Helsinki: University of Helsinki, ISSN:2737-3657, p. 116-128, файл 4 в 16.*JointNumberedPublications.rar*

Тази статия изучава популизма в политическата комуникация във връзка със социалнопсихологическия феномен на слуховете и очертава основните механизми и трансформации на популизма в условията на глобална пандемия. Поради тази причина методът на дискурс анализ е предпочитан. Днес интернет се превръща в благоприятна среда за разпространение на слухове, където дори се появяват цели виртуални общности, основани на слухове. Слуховете и теориите на конспирацията се появяват в моменти, когато има нужда от разбиране. Наличието на ясни, макар и грешни, обяснения за събития и явления става по-важно за индивидите и обществата, отколкото поддържането на несигурност в търсене на истината. Резултатите от изследването показват, че не е ясно дали популистките политици основават своите дискурси върху вече широко разпространени слухове или чрез разпространение на слухове те пораждат теории на конспирацията, подчертавайки несигурността в обществото и по този начин постигайки целите си, за да засилят влиянието си върху избирателите. Статията разглежда конкретно българската партия „Възраждане“, която придобива особена популярност по време на глобалната пандемия от Ковид-19, като основава популистките си речи основно върху конспиративни вярвания и твърдения.

Ключови думи: популизъм, политическа комуникация, слухове, теории на конспирацията, дезинформация, социални мрежи, погрешни възприятия

This paper studies populism in political communication in relation to the social psychological phenomenon of rumours, and outlines the main mechanisms and transformations of populism in the context of a global pandemic. For this reason, the method of discourse analysis is preferred. Today, the Internet has become a favorable environment for the spread of rumors, where entire virtual communities based on rumors have even established. Rumors and conspiracy theories emerge in times when there is a need for understanding. Having clear, although wrong, explanations for events and phenomena becomes more important to individuals and societies than maintaining uncertainty in the search for truth. The results of the study show that it is not clear whether populist politicians base their discourses on already widespread rumors or by spreading rumors they give rise to conspiracy theories, highlighting the uncertainty in society and thus achieving their goals to increase their influence on voters. The paper studies the Bulgarian Party Vazrazdane, which gained particular popularity during the global Covid-19 pandemic, when its populist speeches were based mostly on conspiracy beliefs and claims.

Keywords: populism, political communication, rumours, conspiracy theories, misinformation, social networks, misperceptions

5. Петкова, Дияна. Изкуствен интелект и чатботове в копирайтинга – от революция в комуникацията до фолклоризация на дигиталната постмодерност, В: Медии и език, 2023, <http://medialinguistics.com/>; <https://doi.org/10.58894/KLKG1851>, файл 5 в 16.*JointNumberedPublications.rar*

Изкуственият интелект днес променя основните характеристики на масовата и междуличностната комуникация. Chat GPT е едновременно и канал на информация, и равноправен участник в комуникационния процес. По този начин се прави корекция в класическите модели на комуникация, като тези на Шрам или Шанон-Уивър, където изпращачът, приемащият посланието и каналът са отделни елементи в комуникационния процес. Фактът, че Chat GPT може да бъде едновременно изпращач и канал на посланието, предопределя и значимата му роля в комуникацията. Освен многобройните предимства на изкуствения интелект статията разглежда и някои сериозни предизвикателства, пред които се изправя съвременната цивилизация, като въпросите за развитието на когнитивните способности, таланти и умения на индивидите при наличието на чатботове, за взаимовръзката между технологиите и психологическото добруване на човешките същества и за необходимостта от правна и етична регулация на употребата на Chat GPT. Изкуственият интелект обозначава цяла нова епоха в дигиталния сторителинг. Способността му да съхранява, извлича и непрекъснато да обработва постъпващата информация, както и да запамята всяко взаимодействие с потребителите, извежда масовата комуникация на едно ново, по-различно ниво, където дигиталната интеракция и дигиталният сторителинг се анонимизират, деперсонализират и подлежат на специфична фолклоризация.

Ключови думи: изкуствен интелект, Chat GPT, модел на комуникация, дигитална фолклоризация, дигитален сторителинг

Petkova, Diana. Artificial Intelligence and Chatbots in Copywriting – from Revolution in Communication to Folklorization of Digital Postmodernity, Artificial intelligence and chatbots in copywriting - from revolution in communication to folklorization of digital postmodernity, In: Media and language, 2023, <http://medialinguistics.com/>; <https://doi.org/10.58894/KLKG1851>

Artificial intelligence nowadays has transformed the main characteristics of mass and interpersonal communication. Chat GPT is both a channel of communication and an equal participant in the communication process. In such a way, a correction has been made in the classical models of communication, such as the models of Schramm or Shannon-Weaver, where the sender, the receiver and the channel are separate elements in the communication process. The fact that Chat GPT can be both the sender and the channel of the message predetermines its significant role in communication. In addition to the numerous advantages of the artificial intelligence, the paper also examines some serious challenges that modern civilization has faced, such as the questions of the development of cognitive abilities, talents and skills of individuals in the presence of chatbots, the interrelations between technology and psychological well-being of human beings, and the need for legal and ethical regulation of the use of Chat GPT. Artificial intelligence has also marked a new era in the digital storytelling. Its ability to

store, retrieve and continuously process incoming information, as well as to remember every interaction with users, brings mass communication to a new, different level, where digital interaction and digital storytelling are anonymized, depersonalized and become a subject to a specific folklorization.

Keywords: artificial intelligence, Chat GPT, communication model, digital folklorization, digital storytelling

6. Petkova, Diana. Rumours and Pandemic: Rethinking Old and New Theories of Rumors and Disinformation, In: Media Literacy: Classical and New Dimensions, Sofia: Sofia University, 2022, ISBN: 978-619-7567-11-3, p. 93-100, файл 6 в 16.*JointNumberedPublications.rar*

Статията представя някои от най-разпространените теории за слуховете като тези на Гордън Алпорт и Жан-Ноел Капферер. Основната ѝ теза е, че във всяка епоха разпространението на слуховете отразяват развитието на средствата за масово осведомяване. Ако по времето на Втората световна война слуховете се разпространяват от уста на уста и дори с помощта на медиите, то в епохата на Интернет се появяват виртуални общности, основани на слухове. Тази тенденция още повече се засилва по време на пандемията от Ковид-19, когато слуховете и конспиративните теории процъфтяват във виртуална среда. Традиционните медии са ангажирани в това да опровергават слуховете, но не винаги се оказват успешни. Едно от психологическите обяснения за разпространението на конспиративни теории в Интернет по времето на Ковид-19 е, че индивидите търсят сигурност и че те биха предпочели да вярват дори в неистини вместо да поддържат несигурност, която се свързва с високо ниво на стрес.

Ключови думи: слухове, конспиративни теории, Ковид-19

The paper presents some of the most common theories about rumors such as those of Gordon Allport and Jean-Noel Kapferer. Its main thesis is that in every epoch the spread of rumors reflects the development of mass media. If during the Second World War rumors were spread by word of mouth and even with the help of the media, then in the age of the Internet virtual communities based on rumors appeared. This trend is further amplified during the Covid-19 pandemic, when rumors and conspiracy theories flourish in the virtual environment. The traditional media is engaged in debunking rumors, but they are not always successful. One of the psychological explanations for the proliferation of conspiracy theories on the Internet in the time of Covid-19 is that individuals seek certainty and they would rather believe even in falsehoods than maintain uncertainty, which is associated with high levels of stress.

Ключови думи: rumors, conspiracy theories, Covid-19 pandemic

7. Petkova, Diana. Silenced Voices and Speaking Up: a Case Study of Romani People in Europe, In: Journal of Silence Studies in Education, 2021, vol. 1, <https://jsse.ascee.org/index.php/jsse/index>, ISSN (online) 2808-1005, p. 9-18, файл 7 в 16.*JointNumberedPublications.rar*

Тази статия представя възприятията за мълчание в две ромски (цигански) култури в Европа – България и Финландия. Въз основа на теренни проучвания и две дълбочинни интервюта, проведени в градовете Микели (Финландия) и Ихтиман (България), тя очертава нагласите на европейските роми към „маргинализиране“ и „замлъкване“. Мълчанието се възприема от тях като „да си различен“ и „понякога да се срамуваш“. В ромската култура съществува особена връзка между „мълчанието“, „гордостта“ и „срама“ като специфичен мироглед и механизъм за конструиране както на личната, така и на колективната етническа идентичност. Изследването също така проучва феномена на самоналагане на мълчание като стратегия за справяне с нежелани ситуации, които нарушават психическото благополучие на двамата индивиди. То подчертава необходимостта от повишаване на осведомеността за необходимостта от образование сред ромската общност в Европа и заключава, че е необходимо да се прави разлика между „културни“ и „не-културни“ практики в образователната система.

Ключови думи: роми, етническа идентичност, културни практики, български роми, финландски роми

This paper presents the perceptions of silence in two Romani (Gipsy) cultures in Europe – Bulgaria and Finland. On the basis of field studies and two in-depth interviews, conducted in the towns of Mikkeli (Finland) and Ihtiman (Bulgaria), it outlines the attitudes of the European Roma people towards "being marginalized" and "silenced". Silence is perceived by them in terms of "being different" and "being sometimes ashamed". In the Romani culture there is a special relationship between "silence", "pride" and "shame" as a specific worldview and a mechanism of constructing both the personal and the collective ethnic identities. The paper also studies the phenomenon of self-silencing as a strategy of coping with undesirable situations that seem to disturb the mental well-being of two individuals. It underlines the need for raising the awareness of education within the Roma community in Europe and concludes that it is necessary to differentiate between "cultural" and "non-cultural" practices in the educational system.

Keywords: Romani people, ethnic identity, cultural practices, Bulgarian Gypsies, Finnish Gypsies

8. Petkova, Diana. The Nation State and the National Image in Conditions of a Global pandemic, In: Стратегии развития социальных общностей, институтов и территорий, Уралский Университет, 2021, Дияна Петкова <https://elar.urfu.ru/handle/10995/103518>, ISSN (online), 978-5-7996-3287-8 (Т. 1), p. 405-11, файл 8 в 16.*JointNumberedPublications.rar*

Статията твърди, че в ерата на Covid-19 националната държава и националният имидж се възраждат. Националният имидж е социалнопсихологическа конструкция, която се основава на съществуващи стереотипи, културна памет и често се изгражда в противопоставяне на „другите“ и „враговете“. Важни аспекти на националния имидж са историческите фигури, съвременните известни личности, както и продуктите и марките, които се произвеждат в дадената страна. Изследванията показват, че в дигитализираното общество един от основните фактори, задействащи намерението за покупка, е марката, както и страната на произход. По време на Ковид-19 границите се затварят, което

провокира геополитическо противопоставяне и икономическо разделение и конкуренция между различните страни.

Ключови думи: национална държава, национален имидж, глобална пандемия, глобална конкуренция, геополитическо разделение

The paper argues that in the era of Covid-19, the nation-state and the national image revive. The national image is a social psychological construction that is based on existing stereotypes, cultural memory and it is often built in opposition to the "others" and the "enemies". Important aspects of the national image are the historical figures, the contemporary celebrities, as well as the products and brands that are produced in the given country. Research shows that in a digitalized society, one of the main factors driving purchase intent is the brand, as well as the country of origin. During Covid-19, the borders have been closed, thus provoking geopolitical confrontation and economic division and competition.

Keywords: nation state, national image, global pandemic

9. Петкова, Дияна. Културна памет, колективна травма и интеркултурна комуникация, В: Качествена журналистика и нова комуникационна среда, София: СУ, ФЖМК, 2021, ISBN: 978-619-7567-07-6, с. 427-433, файл 9 в 16.*JointNumberedPublications.rar*

В рамките на колективните спомени както запомнянето, така и забравянето на исторически събития могат да имат еднакво значение. Акцентът върху миналото обаче често се свързва с наличието на неизлекувана културна травма. Пример за това явление са бившите социалистически страни, където социалистическото наследство често е придружено от тежко психологическо колективно бреме. Балканските култури са друг пример за това как ретроспективният светоглед може да предизвика страдание. Във всички тези страни фокусът върху задачите на настоящето очертава пътя за справяне с културната травма от миналото и за постигане на межкултурен диалог. Това особено важи и за българо-македонските взаимоотношения, където културната травма от миналото е тежко бреме в настоящето.

Ключови думи: колективна памет, културна травма, интеркултурен диалог

Petkova, Diana. Cultural memory, Collective Trauma and Intercultural Communication, In: Quality Journalism and New Communication Environment, Sofia: SU, FJMC, 2021, ISBN: 978-619-7567-07-6, pp. 427-433

Within the frames of the collective memories both remembering and forgetting of historical events can have equal significance. However, the accent on the past is often associated with the presence of unhealed cultural trauma. An example of this phenomenon are the ex-socialist countries where the socialist inheritance is often accompanied by heavy psychological collective burden. The Balkan cultures are another example of how the retrospective world view can incur suffering. In all these countries the focus on the tasks of the present outline the way to cope with the cultural trauma from the past and to achieve an intercultural dialogue. This in particular is true for the Bulgarian-Macedonian negotiations where the cultural trauma from the past is a heavy burden to carry in the present.

Key words: collective memory, cultural trauma, intercultural dialogue

10. Петкова, Дияна. Националният имидж в епохата на КОВИД-19, В: Комуникациите на 21 век - иновации, предизвикателства и тенденции, София: СУ, ФЖМК, 2021, ISBN: 978-954-07-5396-6, с. 21-3, файл 10 в 16.*JointNumberedPublications.rar*

Основната теза на тази статия е, че в епохата на глобална пандемия нацията държава и националният имидж не само не претърпяват упадък, но дори се възраждат. Националният имидж е социалнопсихичен конструкт, който до голяма степен се основополага върху съществуващи стереотипи и когнитивни схеми. Твърде често той се изгражда в опозиция на „другите“ и „различните“. Основен негов елемент са продуктите и брандовете, произведени в дадената страна. Така образът на страна производител се оказва един от най-важните аспекти на националния имидж. По този начин имиджът на нацията се свързва с нейната технологизация и със способността ѝ да произвежда висококачествени и надеждни продукти. В контекста на глобалната епидемия феномените на етноцентричния консумеризъм и на икономическия национализъм също претърпяват възраждане. Ковид-19 провокира геополитическо и икономическо разделение и опозиция, както и борби за сфери на влияние. Така на практика се осъществяват фрагментация и диверсификация на глобалното общество и се възстановяват някои от принципите на Студената война преди 90-те години на 20 век.

Ключови думи: нация държава, национален имидж, икономически национализъм, етноцентричен консумеризъм

Petkova, Diana. The national image in the era of COVID-19, In: Communications of the 21st century - innovations, challenges and trends, Sofia: SU, FJMC, 2021, ISBN: 978-954-07-5396-6, p. 21-3

The main thesis of this article is that in the age of a global pandemic, the nation-state and the national image not only do not decline, but even revive. The national image is a social psychological construct that is based on existing stereotypes and cognitive schematas. Often it is also constructed in opposition to the "other" and the "different". Its main element is the products and brands produced in the given country. Thus, the image of a producing country turns out to be one of the most important aspects of the national image. In this way, the image of the nation is associated with its technological advancement and its ability to produce high-quality and reliable products. In the context of the global epidemic, the phenomena of ethnocentric consumerism and economic nationalism also revive. Covid-19 provokes geopolitical and economic division and opposition, as well as struggles for spheres of influence. Thus, in practice, the fragmentation and diversification of the global society is carried out and some of the principles of the Cold War before the 90s of the 20th century are restored.

Keywords: nation state, national image, economic nationalism, ethnocentric consumerism

11. Петкова, Дияна. Локусът на контрол в българската култура и комуникационният му израз в разговорната реч, В: Медии и език, бр. 9, 2020, <http://medialinguistics.com/>, файл 11 в 16.*JointNumberedPublications.rar*

Локусът на контрол е психологически термин, с който се обозначава в каква степен индивидите вярват, че контролират собствената си съдба. Макар че в научната литература той се изследва най-вече по отношение на отделния човек, локусът на контрол е внедрен в културата и се придобива от личността чрез възпитанието, образованието и ролята на медиите. Собствено анкетно проучване показва, че съществува сериозно разминаване между съзнателно декларирания локус на контрол и вярванията на българите. Открито заявеният локус на контрол варира от силен и умерен вътрешен до смесен. Редица практики в българската разговорна реч обаче насочват към заключението за наличието на външен локус на контрол, който най-често остава неосъзнат от българите.

Ключови думи: локус на контрол, съдба, вярвания, българска разговорна реч, българска култура

Petkova, Diana. Locus of Control in Bulgarian Culture and its Communicative Expression in Colloquial Speech, In: Media and Language, vol. 9, 2020, <http://medialinguistics.com/>

Locus of control is a psychological term used to describe the extent to which individuals believe they can control their own destiny. Although in the academic literature it is studied mainly in relation to personalities, the locus of control is embedded in culture and is acquired by individuals through upbringing, education and the role of the media. An own empirical study shows that there is a serious discrepancy between the consciously declared locus of control by the respondents and the actual beliefs of the Bulgarians. The openly stated locus of control varies from strong and moderate internal to mixed locus of control. However, a number of practices in the Bulgarian colloquial speech points to the conclusion that there is an external locus of control of which most of the Bulgarians are unaware.

Key words: locus of control, destiny, beliefs, Bulgarian colloquial speech, Bulgarian culture

12. Petkova, Diana. Religiosity and Perceptions of Life and Death among Bulgarians and Indians: A Cross-cultural Study, In: Psychological research, vol.22, No.3, December 2019, <http://journalofpsychology.org>, ISSN (print) 0205-0617; ISSN (online) 2367- 9174, p. 617-628, файл 12 в 16.*JointNumberedPublications.rar*

Тази статия изследва религиозните вярвания на индийци и българи и начините, по които те се модифицират в постмодерността, както и някои универсални и специфични културни вярвания, които характеризират двата народа. Дискусията очертава и четири основни модела на религиозност в постмодерния свят. Изследването представя емпирични данни, които са генерирани в двете страни на базата на въпросници, в които индивидите посочват личните си убеждения за живота и смъртта. Резултатите от емпиричните данни насочват и към основната теза на настоящата дискусия, а именно, че постмодерността е белязана от интензивен процес на обмен на духовни и религиозни идеи, който влияе върху системите от вярвания на хората.

Ключови думи: религиозност; възприятия; вярвания; България; Индия

This paper explores the religious beliefs of Indians and Bulgarians and the ways in which they have been modified during the postmodern period, as well as certain universal and specifically cultural beliefs that characterize the two nations. The discussion also outlines four basic models

of religiosity in the postmodern world. The study presents empirical data that have been generated in the two counties on the basis of questionnaires in which individuals indicated their personal convictions about life and death. Our empirical data outline the main thesis of the present discussion, namely, that postmodernity is marked by an intense process of exchange concerning spiritual and religious ideas that influence people's belief systems.

Keywords: religiosity; perceptions; beliefs; Bulgaria; India

13. Петкова, Дияна. Религиозност и транскултурализация в постмодерността, В: Златанов, Бисер, съст. Медии и журналистика - професионалните стандарти между властта и парите, София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2019, ISBN: 978-619-7567-00-7, с. 183-191 <https://www.newmedia21.eu/content/2015/11/sbornik-p.fileva.pd>, файл 13 в 16.*JointNumberedPublications.rar*

Статията изследва процеса на транскултурализация в религията и нейното въздействие върху европейските култури. Въз основа на статистическите данни, получени от Европейското проучване на ценностите (EVS) и Световното проучване на ценностите (WVS) се обсъжда надигането на религиозността в съвременния свят. Въпреки че религиозността може да е свързана с икономическите характеристики на даденото общество, нейното възраждане не се дължи непременно на нивото на удовлетвореност/неудовлетвореност от живота, както твърдят някои учени. По-скоро въз основа на проучванията тази статия твърди, че има друг фактор, който е много по-разпространен в обществата с висока религиозност. Това е колективизмът. Според данните обществата с висока религиозност по правило са високо колективистични, докато индивидуалистичните общества проявяват по-слаба религиозност. Това също така означава, че религиозността може да бъде интринсична (вътрешна) характеристика на индивидите в индивидуалистичните общества и предимно екстринсична (външна) характеристика в силно колективистичните общности. В публикацията се разглежда и популяризирането на вярата в прераждането в Европа. В тази връзка са предложени три основни хипотези – демографска, културна и социалнопсихологическа.

Ключови думи: религиозност, транскултурализация, религиозни вярвания, прераждане

Petkova, Diana. Religiousness and transculturalization in postmodernity, In: Zlatanov, Biser, ed. Media and journalism - the professional standards between power and money, Sofia: University Publishing House "St. Kliment Ohridski", 2019, ISBN: 978-619-7567-007

The paper studies the process of transculturalization in religion and its impact on the European cultures. On the basis of the statistical data received from The European Values Survey (EVS) and The World Values Survey (WVS) it discusses the rise of religiousness in contemporary world. Although religiousness might be related to the economic characteristics of the given society, it is not necessarily due to the level of satisfaction/ dissatisfaction in life, as some scholars state. Rather, on the basis of the surveys this paper claims that there is another factor that is much more prevalent in societies with high religiousness. This factor is collectivism. According to the data societies with high religiousness are by rule highly collectivistic too, while individualistic societies exhibit less religiousness. This also means that religiousness might be an intrinsic characteristic of individuals in the individualistic societies and predominantly extrinsic characteristic in highly collectivistic communities. The paper discusses

also the popularization of the belief in reincarnation in Europe. Three basic hypotheses are proposed in this relation – demographic, cultural and social psychological.

Key words: religiousness, transculturalization, religious beliefs, reincarnation

14. Petkova, Diana. Death, After-Life and Rebirth: Cultural transfusion of Ideas, In: Funes. Journal of Narratives and the Social Sciences, vol. 2, 2018, ISSN: 2532-6732, doi: 10.6093/2532-6732/5728, p. 8-21, файл 14 в 16.*JointNumberedPublications.rar*

Въз основа на интеркултурен сравнителен анализ тази статия изучава идеите за смъртта и прераждането в две култури – Индия и България. Резултатите от емпиричните изследвания демонстрират, че съществува значителна промяна във възприемането на религията в двете страни. В хиндуизма феноменът на смъртта е тясно преплетен с концепциите за карма и прераждане. Въпреки че това е древна традиция в Индия, днес има много хора, които не споделят вярата в прераждането. Докато в България, където християнската църква официално отрича съществуването на прераждане, тази концепция не е толкова необичайна. Така в постмодерността съществува процес на културно преливане на идеи, при който нови вярвания се включват в стари традиционни системи. По този начин старите системи на мислене се възраждат, така че индивидите да придобият смисъл, значение и цел в живота си. Статията също така изследва взаимовръзката между концепциите за съдба/карма, от една страна, и смърт, от друга. При очертаването на постмодерното мислене тя въвежда също понятието „културно преливане“, обозначавайки с него включването на нови идеи в стари системи от вярвания, без последните да претърпят значителни или големи трансформации.

Ключови думи: живот след смъртта, прераждане, България, Индия, интеркултурни изследвания, преливане на идеи

On the basis of a cross-cultural comparative analysis this paper studies the ideas of death and rebirth in two cultures – India and Bulgaria. The results of the empirical research show that there is a significant shift in the perception of religion in the two countries. In Hinduism the phenomenon of death is tightly intertwined with the concepts of karma and reincarnation. Although it has been an ancient tradition in India there are many people nowadays who do not share the belief in reincarnation. While in Bulgaria, where the Christian church has officially denied the existence of rebirth, this concept is not so unusual. Thus, in postmodernity there is a process of cultural transfusion of ideas, in which new beliefs are incorporated into old traditional systems. In such a way, the old systems of thought are rejuvenated, so that individuals gain sense, meaning and purpose in their lives. The paper also investigates the interrelation between the concepts of fate/karma, on the one hand, and death, on the other. In outlining the postmodern thinking, the paper also introduces the concept of “cultural transfusion”, designating with this term the incorporation of new ideas into old belief systems without the latter to undergo significant or major transformations.

Keywords: after-life, rebirth, Bulgaria, India, cross-cultural studies, cultural transfusion

15. Петкова, Дияна. Българският национален имидж в дигиталната епоха. Президентските избори през 2016, отразени в международния печат, В: Ковачева, Светослава, съст. Предизвикателства пред комуникацията в дигиталната епоха, София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2017, ISBN: 78-954- 92677-4-7, с. 23-37, файл 15 в 16.*JointNumberedPublications.rar*

Статията анализира 28 публикации в международната преса, посветени на президентските избори в България през ноември 2016 г. На базата на анализа се прави изводът, че имиджът на България най-често е негативен. Резултатите от президентските избори, както и причините, довели до тях, в повечето случаи са представени повърхностно и схематично. Съществуват и сериозни пропуски в познанията за България. Още повече, че централна тема в международната преса става не страната България, а призивът на новоизбрания президент за прекратяване на санкциите на ЕС спрямо Русия. Образът на страната от Югоизточна Европа е стереотипен и се основава на представата за „постсоциализъм“, „близост до Русия“, „бедност“ и „корупция“. Това също означава, че изображението е предимно негативно. В заключение в статията се посочва, че има нужда от управление и PR на българския национален имидж, за да се създаде по-балансиран и реалистичен образ на България.

Ключови думи: България, национален имидж, избори, президент, международна преса

Petkova, Diana. Bulgarian National Image in the Digital Epoch. The Presidential Elections in Bulgaria in 2016 in the International Press, In: Kovacheva, Svetoslava, ed. Challenges to communication in the digital age, Sofia: University Publishing House "St. Kliment Ohridski", 2017, ISBN: 78-954-92677-4-7, pp. 23-37

The paper analyzes 28 publications in the international press, dedicated to the presidential elections in Bulgaria in November, 2016. On the basis of the analysis it concludes that the image of Bulgaria is most often negative. The results of the presidential elections, as well as the reasons that lead to them, are presented in the most cases superficially and schematically. There are also serious gaps in the knowledge about Bulgaria. Moreover, a central theme in the international press becomes not the country Bulgaria but the call of the newly elected president for an end of the EU sanctions towards Russia. The image of the South Eastern European country is stereotypical and is based on the perception of “post-socialism”, “closeness to Russia”, “poverty” and “corruption”. This also means that the image is predominately negative. In conclusion the paper states that there is a need of management and PR of the Bulgarian national image in order to create a more balanced and realistic image of Bulgaria.

Key words: Bulgaria, national image, elections, president, international press

16. Петкова, Дияна. Транскултурализация, имигранти и интеграция. Очертаване на новите социални парадигми в Европа, В: Ново знание, 2017, /191 <http://science.uard.bg/index.php/newknowledge/article/viewFile/173>, ISSN (online) 2367-4598, файл 16 в 16. *JointNumberedPublications.rar*

Според концепцията за транскултурализация в съвременното общество се установяват културни общности, които не съвпадат с границите на националните държави, но съществуват отвъд и често срещу тях. Транскултурните идентичности, като идентичностите на етническите диаспори и религиозните групи, се детериториализират. Това означава, че те нямат определени територии, каквито са териториите на местните и националните общности. Така възникват нови културни граници, които в сравнение с традиционните граници са духовни и нематериални и са свързани със специфични традиции, обичаи, езици и ценности, поддържани в рамките на културната общност. Въпреки че не могат да се видят на географската карта, те са достатъчно силни, за да

определят и рамкират социалното пространство на общността. Заедно с това те не са фиксирани, но могат лесно да се движат в пространството и времето. По този начин възникват автономни културни групи. Въпреки че съществуват на територията на националната държава, те на практика надхвърлят нейните граници. Нещо повече, културата на имигрантите не само създава транскултурни идентичности, но се превръща в предизвикателство по отношение на някои от най-важните европейски ценности и идеали. Анализирайки процесите на транскултурализация и възхода на религиозното съзнание, тази статия обсъжда някои от проблемите, свързани с интеграцията на имигрантите и бежанците на европейския континент.

Ключови думи: транскултурализация, имигранти, интеграция, ислям, религиозен фундаментализъм

Petkova, Diana. Transculturalization, Immigrants and Integration – Outlining New Social Paradigms in Europe, In: *New Knowledge*, 2017

According to the concept of transculturalization in contemporary society there is an establishment of cultural communities, which do not coincide with the borders of the national states but exist beyond and often against them. The transcultural identities, such as the identities of the ethnic diasporas and religious groups, are deterritorialized. This means that they do not have particular territories, such as the territories of the local and national communities. Thus, new cultural borders appear, which, in comparison with the traditional borders, are spiritual and non-material and are related to specific traditions, customs, languages and values, maintained in the frames of the cultural community. Although they cannot be seen on the geographical map, they are strong enough to determine and frame the social space of the community. Together with this they are not fixed but can easily move within space and time. In such a way, autonomous cultural groups appear. Although they exist within the territory of the national state, in reality they surpass its borders. Moreover, the culture of the immigrants not only forge transcultural identities but it challenges some of the most important European values and ideals. In analyzing the processes of transculturalization and of the rise of the religious consciousness, this paper discusses some of the problems related to the integration of immigrants and refugees on the European continent.

Key words: transculturalization, immigrants, integration, Islam, religious fundamentalism

17. Petkova, Diana. Encountering the East. Cultural Distance, Clashes of Perceptions and Conversations about Religions in Japan, In: *Eastern Academic Studies*, vol.1, 2016, <https://www.e-acadjournal.org/article-16m-1.html>, ISSN (online) 2367-7384, p. 1-17, файл 17 в 16.*JointNumberedPublications.rar*

Този статия изучава културната дистанция и начините, по които тя може да повлияе на възприемането на култури, хора, социални и психологически феномени. Два са основните фокуса в настоящото изследване. Първият е значителните разлики между японските и западните концепции за религия. На второ място се разглеждат методологическите предизвикателства, които могат да бъдат изпитани от не-японски изследователи, когато се сблъскат със специфичния японски мироглед. Проучването се основава на резултатите от 27 етнографски интервюта, проведени в региона Канзай в Япония и записани на касети. Въпреки че съществува общоприето убеждение, че японците са „нерелигиозни“, „недуховни“ и „неметафизични“, въз основа на проведените интервюта проучването твърди, че японската религиозна идентичност съществува и че тя може да бъде определена като съзнателен или подсъзнателен стремеж

към свръхестественото. Тя може да бъде изразена и в много различни форми, като поклони, молитва, медитация, пеене на мантри, съзерцание и т.н. Заедно с това японските концепции за религиозност имат много малко общо с европейските или американските концепции за религия. Японският светоглед се основава на синтеза, докато западният предполага диференциация. При сблъсъка на двете диаметрално противоположни възприятия може да възникнат недоразумения. Така от дълго време изследователите разчитат японските значения чрез западните кодове. При научаването как да се дешифрират местните кодове започват да се появяват нови значения. По този начин съчетаването на двете противоречиви гледни точки носи по-високо ниво на познание и разбиране на културата.

Ключови думи: Япония, японска култура, японски религии, културна дистанция, възприятие, межкултурно изследване, етнографско интервю

This paper studies cultural distance and the ways, in which it can influence perceptions of cultures, people, social and psychological phenomena. There are two main foci in the present research. The first is the significant differences between the Japanese and Western conceptions of religion. And the second is the methodological challenges that can be experienced by non-Japanese researchers when they are confronted with the specific Japanese worldview. The study is based on the findings of 27 ethnographical interviews conducted in the Kansai region of Japan and registered on tapes. Although there is a common belief that Japanese are “non-religious”, “non-spiritual”, and “non-metaphysical”, on the basis of the interviews conducted this paper claims that Japanese religious identity exists and that it can be defined as a conscious or subconscious drive to the supra-natural. It can also be expressed in many different forms, such as bowing down, praying, meditating, chanting, contemplating, etc. However, the Japanese conceptions of religiousness have very little in common with the European or American concepts of religion. The Japanese worldview is based on synthesis, while the Western worldview is grounded on differentiation. In the clash of the two diametrically opposite perceptions misunderstandings and miscommunication can occur. Thus, for a long time researchers have read Japanese meanings through Western codes. In learning how to decipher local codes, new meanings start to emerge. In such a way, the reconciliation of the two conflicting perspectives brings higher level of knowledge and understanding of culture. Keywords: Japan, Japanese culture, Japanese religions, cultural distance, perception, cross-cultural study, ethnographical interview

18. Петкова, Дияна. Еквадор: културна идентичност, колективен аз-имидж и религиозни вярвания, В: Медии и комуникация. Юбилеен сборник по случай 40 години Факултет по журналистика и масова комуникация, София: СУ, ФЖМК, 2016, ISBN: 9789540741222, с. 112-129, файл 18 в 16.*JointNumberedPublications.rar*

Самовъзприятието или образът, който колективът поддържа за себе си, е отговорен за формирането както на индивидуалната, така и на колективната идентичност. В същото време образите за себе си и за „другия“ са отражения и конструкции на социалната реалност и не е задължително да съвпадат със самата реалност. Идеята за нацията като образ се подчертава от привържениците както на конструктивисткия, така и на дискурсивния подход, според които нацията е текст и послание, което трябва да бъде предадено. Въз основа на конструктивисткия и дискурсивния подход статията анализира 1000 интервюта, проведени в Еквадор. Проучват се националната идентичност на еквадорците, тяхната самооценка и национални самовъзприятия. Получените резултати

дават основание да се заключи, че еквадорците са силно религиозни, като 92% от интервюираните твърдят, че вярват силно в Бог.

Ключови думи: Еквадор, национален аз-имидж, перцепции, културна идентичност, религиозност

Petkova, Diana. Ecuador: cultural identity, collective self-image and religious beliefs, In: Media and Communication. Anniversary collection on the occasion of 40 years of the Faculty of Journalism and Mass Communication, Sofia: SU, FJMC, 2016, p. 112-129

Self-perception, or the image that a collective holds of itself, is responsible for the formation of both individual and collective identity. At the same time, images of self and of the "other" are reflections and constructions of social reality and do not necessarily coincide with reality itself. The idea of the nation as an image is emphasized by proponents of both constructivist and discourse approaches, who see the nation as a text and a message to be conveyed. Based on the constructivist and discourse approach, the paper analyzes 1000 interviews conducted in Ecuador. The national identity of Ecuadorians, their self-esteem and national self-perceptions are explored. The results obtained give reason to conclude that Ecuadorians are highly religious, with 92% of the interviewed claiming that they strongly believe in God.

Keywords: Ecuador, national self-image, perceptions, cultural identity, religiosity

19. Petkova, Diana. Beyond Silence. A Cross-Cultural Comparison between Finnish Quietude and Japanese Tranquility, In: Eastern Academic Studies, vol.4, 2015 https://www.e-acadjournal.org/pdf/article_15132.pdf ISSN (online) 2367-7384, p. 1- 14, файл 19 в 16.*JointNumberedPublications.rar*

Мълчанието е изследвано във връзка с основни културни параметри, като висок/нисък контекст, колективизъм/индивидуализъм, мъжественост/женственост, висока/ниска властова дистанция. Тишината в Япония често се приписва на високия контекст, колективизма, мъжествеността и високата властова дистанция в японското общество. Но при интеркултурното сравнение между Финландия и Япония става ясно, че Финландия е индивидуалистична култура с ниска властова дистанция, нисък културен контекст и висока женственост. И все пак има прилики в начина, по който мълчанието се възприема, използва и оценява в двете страни. Така тази статия твърди, че никакви дихотомии като гореспоменатите характеристики не могат да обхванат в широта такова сложно комуникационно явление като мълчанието. Ето защо статията предлага три основни хипотези. Според първата тишината може да доминира в общества, където се набляга на слушането. Според втората хипотеза предпочитанието на мълчание може да се генерира от високата стойност, която се приписва на неприкосновеността на личния живот във Финландия и Япония. Изборът на поверителност може да бъде свързан и с особена чувствителност към обратната връзка в комуникацията, „запазване на лицето“ и комуникационен страх в определени комуникационни ситуации. И според третата хипотеза мълчанието може да бъде предизвикано и от емоции, които са както индивидуални, така и универсални и които не са непременно специфични за дадената култура. Такъв е и начинът, по който се използва мълчанието в различни религиозни и духовни традиции и по-специално в японския дзен будизъм, където то се възприема като

екзистенциален и трансцендентален феномен. Последният може да бъде постигнат и осъзнат единствено чрез личния опит.

Ключови думи: мълчание, межкултурно изследване, комуникация, Финландия, Япония, тишина, дзен будизъм

Silence has been studied in relation to basic cultural parameters, such as high/low context, collectivism/individualism, masculinity/femininity, high/low power distance. Thus, silence in Japan has often been attributed to the high context, collectivism, masculinity and high power distance in the Japanese society. However, in the cross-cultural comparison between Finland and Japan it becomes clear that Finland is an individualistic culture with low power distance, low context of communication and high femininity. Yet, there are similarities in the way silence is perceived, used and appreciated in the two countries. Thus, this paper claims that no dichotomies, as the above mentioned characteristics, can comprehend such a complex phenomenon as silence. This is why the paper proposes three main hypotheses. According to the first one, silence can dawn in societies, where a special emphasis is put on listening. According to the second hypothesis, the preference for silence might be generated by the high value attributed to privacy in Finland and Japan. The choice of privacy might also be related to a special sensitivity to communication feedbacks, ‘face saving’ and communication apprehension in certain communication situations. And according to the third hypothesis, silence can also be triggered by emotions, which are both individual and universal and which are not necessarily culture specific. This is the way silence has been used by various religious and spiritual traditions. This is the case also of the Japanese Zen Buddhism where silence is perceived as an existential and transcendental phenomenon. The latter can only be attained and realized experientially.

Keywords: silence, cross-cultural study, communication, Finland, Japan, quietness, Zen Buddhism

20. Petkova, Diana. Cultural Identity, Collective Self-Image and Religious Consciousness in Ecuador, In: Eastern Academic Studies, vol. 4, 2015, ISSN (online) 2367-7384, https://www.e-acadjournal.org/pdf/article_15133.pdf, p. 26-45, файл 20 в 16. *JointNumberedPublications.rar*

Изследването на еквадорската културна идентичност, представено в тази статия, се основава на интервюта на 1000 души в крайбрежната зона на Еквадор. Резултатите от интервютата показват, че еквадорският народ основава своята национална гордост предимно върху уникалността на природата на Еквадор. По този начин в статията се обсъждат основните елементи на еквадорската културна идентичност, които допринасят за нейната специфичност и уникалност и които я отличават от останалите латиноамерикански идентичности. Изследването е също така фокусирано върху нивото на етноцентричното консуматорство в Еквадор и върху връзката му с еквадорската национална идентичност. Важна констатация на тази статия е, че еквадорският народ е силно религиозен и че религиозността има особено значение както в личния живот на Еквадор, така и в обществената сфера. Поради тази причина статията твърди, че религиозните чувства формират ядрото на еквадорската културна идентичност, въпреки че не всички хора може да са наясно с този факт. И накрая се обсъжда връзката между национална и цивилизационна идентичност, или между „еквадорското“ и „латиноамериканското“. В повечето случаи двете самоличности се разглеждат като двойка, където всеки един от двата елемента по-скоро допълва другия, вместо да го

потиска или да се конкурира с него. Така на базата на отговорите в анкетната карта се очертава модел на еквадорската културна идентичност.

Ключови думи: културна идентичност, Еквадор, латиноамериканска култура, религиозност, аз-образ, самовъзприятие

The study of the Ecuadorian cultural identity, presented in this paper, is based on interviews of 1000 people in the coastal area of Ecuador. The results of the interviews show that the Ecuadorian people ground their national pride predominantly on the uniqueness of the Ecuadorian nature. Thus, the paper discusses the main constituents of the Ecuadorian cultural identity, which contribute to its specificity and uniqueness and which differentiate it from the other Latin American identities. Also, the research is focused on the level of ethnocentric consumerism in Ecuador and on its relation to the Ecuadorian national identity. An important finding of this paper is that the Ecuadorian people are rather religious and that religiousness has a special importance in both the Ecuadorian private lives and in the public sphere. This is why also the paper claims that religious feelings form the core of the Ecuadorian cultural identity, although not all the individuals might be aware of this fact. Finally, the paper discusses the relationship between national and civilizational identities in the Ecuadorian case, or between the 'Ecuadorianness' and the 'Latin Americanness' of the Ecuadorian people. In most of the cases the two identities are seen as a pair, where each one of the two compliments the other, rather than suppressing or competing with it. Thus, on the basis of the interviews a model of the Ecuadorian cultural identity is outlined.

Keywords: cultural identity, Ecuador, Latin American culture, religiousness, self-image, self-perceptions

21. Петкова, Дияна. Българският национален имидж в Индия, В: Константинова, Здравка, съст. От век към век. Юбилеен сборник в чест на проф. Филип Панайотов, Университетско издателство "Св. Климент Охридски", 2014, ISBN: 978-954-07-3775-1, с. 174-186, файл 21 в 16.*JointNumberedPublications.rar*

Статията представя собствено проучване, проведено в Индия, където 40 студенти са помолени да отговорят на открити въпроси в анкетна карта кое е първото нещо, което им идва наум, когато мислят за следните националности. Между различните национални групи са посочени и българите. Прави впечатление съществуващата празнота в представите, която се запълва основно с най-общи представи и нагласи или със стереотипи. Така индийците пишат, че България е „някъде в Европа“, част от Източна Европа или част от социалистическия блок, а някои дори – че е била част от Съветския съюз. Липсата на достатъчно познания за България е предпоставка за генериране на стереотипи и дори на грешни предположения. Накрая статията заключава, че важна стратегия за изграждане на положителен национален имидж е да редуцира негативните стереотипи, като се отправят доминиращо позитивни послания към различните аудитории.

Ключови думи: България, български национален имидж, Индия

Petkova, Diana. The Bulgarian national image in India, In: Konstantinova, Zdravka, ed. From century to century. Anniversary collection in honor of Prof. Filip Panayotov, "St. Kliment Ohridski" University Publishing House, 2014, p. 174-186

The paper presents an own study conducted in India where 40 students were asked to answer open-ended questions in a questionnaire about the first thing that comes to their mind when they think about the following nationalities. Among the various national groups, the Bulgarians are also mentioned. The existing void in ideas is striking, which is mainly filled with the most general ideas and attitudes or with stereotypes. So, the Indians write that Bulgaria is "somewhere in Europe", part of Eastern Europe or part of the socialist bloc, and some even write that it was part of the Soviet Union. The lack of sufficient knowledge about Bulgaria is a prerequisite for generating stereotypes and even wrong assumptions. Finally, the article concludes that an important strategy for building a positive national image is to reduce negative stereotypes by addressing predominantly positive messages to different audiences.

Keywords: Bulgaria, Bulgarian national image, India

22. Петкова, Дияна. Модели на религиозни идентичности в постмодерността, В: Петкова, Дияна, съст. Религиозните идентичности в постмодерния свят: интеркултурни и комуникационни аспекти“, София: Университетско издателство "Св. Климент Охридски" ISBN: 978-954-07-5043-9, с. 13-46, файл 22 в 16.*JointNumberedPublications.rar*

Основната теза на настоящото изследване е, че ако в епохата на модерността религиозни и културни модели напълно или почти напълно съвпадат, то в постмодерността се появяват нови форми на религиозност, които често не се припокриват с културните модели и дори се разминават с тях. В проучването също така се твърди, че културни измерения като висок/нисък контекст на комуникация, полихромност/монохромност, индивидуализъм/колективизъм, женственост/мъжественост, универсализъм/партикуларизъм и т.н. на практика се формират и предпоставят от ценностите, които религиите налагат. Пост-модернизмът обаче разколебава представата за социалност и иницира кризите на идентичността. Така се надига религиозността и се засилва консерватизмът като своеобразна реакция срещу налагащата се глобализация и културна хомогенизация. В социалните науки възраждането на религията най-често се обяснява с така наречената „икономическа теза“. Тя бе тествана въз основа на получените данни от the World Values Studies (WVS), но се оказа, че икономическата хипотеза е валидна само отчасти. Ето защо феноменът на постмодерната религиозност би следвало да се разглежда като сложен комплекс от взаимозависимости. Резултатите от проведено собствено проучване ясно показват, че религията в България, както и в повечето страни от Европейския съюз, все повече се възприема като културно наследство и следване на традициите, отколкото като активен личен избор. Въз основа на данните от the WVS в тази глава се извежда хипотезата за взаимозависимостта между индивидуализъм/колективизъм като основна ценност в обществото и нивото на религиозност в него. Ключови думи: културен модел, религиозен модел, религиозна идентичност, интеркултурна комуникация

Petkova, Diana. Models of religious identities in postmodernity, In: Petkova, Diana, ed. Religious Identities in the Postmodern World: Intercultural and Communication Aspects", Sofia: University Publishing House "St. Kliment Ohridski" ISBN: 978-954-07-5043-9, pp. 13-46

The main thesis of this study is that if in the age of modernity religious and cultural models completely or almost completely coincide, in postmodernism new forms of religiosity appear, which do not overlap with cultural models and often diverge from them. The study also argues

that cultural dimensions, such as high/ low context of communication, polychronic/ monochronic time, individualism/ collectivism, femininity/ masculinity, universalism/ particularism, etc. are formed and presupposed by the values that religions impose. However, postmodernism undermines the notion of sociality and initiates identity crises. In this way, religiosity rises and conservatism intensifies as a reaction against the imposed globalization and cultural homogenization. In the social sciences the revival of religion is most often explained with the so-called „economic thesis.“ It was tested on the basis of the data obtained by the World Values Studies (WVS), but it turned out that the economic hypothesis is only partially valid. Therefore, the phenomenon of postmodern religiosity should be considered as a complex set of interdependencies. The results received by the own empirical study clearly show that religion in Bulgaria, as well as in most of the countries of the European Union, is increasingly perceived as a cultural heritage and following the traditions, rather than as an active personal choice. Based on the data from the WVS, this study hypothesizes the interdependence between individualism / collectivism as a core value in society and the level of religiosity in it.

Key words: cultural model, religious model, religious identity, intercultural communication